

dr hab. Kinga Szymona, prof. KUL
Wydział Medyczny
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
ul. Konstantynów 1H
20-713 Lublin

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Bosowskiej

ROLA SPOSOBU PORODU
W KSZTAŁTOWANIU SIĘ SAMOOCENY KOBIET

na stopień doktora w dziedzinie w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia

Uczelnia: Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie, Wydział Nauk o Człowieku

Promotor: Dr hab. Wioletta Tuszyńska-Bogucka prof. Lubelskiej Akademii WSEI

W literaturze brakuje analiz pokazujących jaką rolę pełni rodzaj sposobu porodu kobiety w kształtowaniu się jej samooceny jako matki, w kontekście wrażliwości i mowy nienawiści w przestrzeni wirtualnej. Badania podjęte przez Doktorantkę są nowatorskie: nie znaleziono artykułów naukowych, które analizowałyby tego rodzaju związki. Projekt badawczy Doktorantki stanowi cenne uzupełnienie dotychczasowego stanu badań.

Celem przeprowadzonych badań było ukazanie, w jaki sposób kształtuje się samoocena kobiety jako matki ze względu na rodzaj porodu. Doktorantka dokonała analizy samooceny kobiet jako matek w zależności od wybranego rodzaju porodu, uwzględniając wpływ mowy nienawiści w przestrzeni internetowej, a także poziomu lęku, stresu, prężności psychicznej i wrażliwości badanych kobiet. W badaniach uczestniczyło 249 osób, w tym 134 kobiet rodzących poprzez cesarskie cięcie i 115 kobiet rodzących w sposób naturalny. Badania zostały wykonane z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych (formularze online) lub podczas indywidualnych spotkań z uczestniczkami (typu papier-ołówka). W każdym rodzaju badań (online oraz indywidualnych) kobiety były odpowiednio informowane o ich procedurze i celu. Osoby badane wypełniały szereg testów kwestionariuszowych, do których należały: Skala Prężności Psychiczej Ego ER89-R12, Edynburska Skala Depresji Poporodowej EPDS, Kwestionariusz Stanu i Cechy Lęku STAI, Kwestionariusz Stylów Przywiązaniowych KSP, Skala Wysoce Wrażliwej Osoby HSPS oraz Wielowymiarowy Kwestionariusz Samooceny MSEI. Kobiety, które w Edynburskiej Skali Depresji Poporodowej EPDS otrzymały wynik niższy niż 12

punktów, świadczący o możliwej depresji zostały pokierowane do dalszej diagnostyki oraz uzyskały pomoc psychologiczną.

W celu zbadania przestrzeni internetowej w kontekście mowy nienawiści przeanalizowano aktywność ok. 5000 użytkowników, którzy korzystali z witryn internetowych, grup dyskusyjnych i social mediów, gdzie była możliwość i przestrzeń na wypowiedzenie się na temat macierzyństwa oraz sposobu porodu poprzez poród naturalny lub cesarskie cięcie.

Układ treści

Recenzowana rozprawa doktorska liczy 390 stron, zawiera 119 tabel, 12 rysunków, zastosowane narzędzia badawcze i zgody ich autorów na ich wykorzystanie oraz streszczenia pracy w języku polskim i angielskim. Praca składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych wstępem, zwieńczonych zakończeniem, spisami i obszerną bibliografią, liczącą ponad 400 pozycji.

Rozdział I pt. „Psychospołeczne determinanty kształtowania się samooceny matek” zawiera syntetyczny przegląd literatury, dotyczącej definiowania i rozumienia samooceny matek w kontekście rodzaju porodu jaki wybrały, w oparciu o poznawczo-doświadczalną teorię „Ja” Epsteina.

Rozważania Doktorantki są merytoryczne, charakteryzują się wnikliwością, szczegółowością oraz świadczą o dużej znajomości omawianej problematyki. Wywód teoretyczny jest poprowadzony w sposób logiczny i uporządkowany.

Rozdział II pt. „Metodologia badań własnych” składa się z omówienia problematyki i metodologii badań własnych, zastosowanych metod badawczych, a także prezentuje grupę badaną i procedurę prowadzenia tych badań.

Rozdział III pt. „Analiza wyników badań własnych” składa się z siedmiu części, w których prezentuje zastosowane metody statystyczne oraz przedstawia wyniki badań własnych.

Analiza statystyczna została przejrzyście przedstawiona w 119 tabelach.

Doktorantka wykreowała mediacyjno-regresyjny model strukturalny. Wykazała, że analizę mediacyjną można przeprowadzić dla wszystkich istotnych zależności pomiędzy mową nienawiści, lękiem jako cechą a Ogólną Samooceną, Samoakceptacją Moralną, Integracją Tożsamości i Obronnym Wzmacnianiem Samooceny.

Zestawiono w tabelach wszystkie zależności analizy regresji pomiędzy zmienną niezależną (mową nienawiści), zmienną pośredniczącą (lękiem jako stanem), a zmienną zależną (samooceną i jej komponentami) dla matek, które urodziły dziecko w sposób naturalny i przez cesarskie cięcie.

Zastosowane przez Doktorantkę narzędzia badawcze oraz metodologia i metodyka badań zostały użyte prawidłowo i adekwatnie. Zastosowane testy analizy statystycznej, szczególnie analiza regresji są poprawne i wskazują na duże umiejętności Doktorantki w tym obszarze.

W Rozdziale IV pt. „Dyskusja wyników badań własnych” przedstawiono wnioski płynące z tych wyników oraz wskazano możliwości ich zastosowania w praktyce psychologicznej.

Wnioski

Badania przeprowadzone na temat wpływu mowy nienawiści w Internecie na samoocenę matek w zależności od sposobu urodzenia dziecka przyniosły kilka istotnych wniosków.

Przede wszystkim, dla matek rodzących przez cesarskie cięcie, mowa nienawiści okazała się znaczącym predyktorem niskiej samooceny. Kobiety rodzące przez cięcie cesarskie, odbierające obraźliwe komentarze w sieci, często zmagają się z niższym poczuciem własnej wartości, co może mieć związek ze stygmatyzacją związaną z wyborem tej formy porodu. Negatywne komentarze w sieci wpływają na samoakceptację moralną matek rodzących przez cięcie cesarskie, prowadząc do wewnętrznych konfliktów i obniżonego poczucia moralnej wartości.

Badania wykazały, że wrogie przekazy przyczyniają się do obniżonej integracji tożsamości u matek rodzących przez cesarskie cięcie. Kobiety mogą mieć trudność z pełnym akceptowaniem swojej tożsamości jako matki, co może wpływać na ich poczucie stabilności i spójności osobistej.

Przeprowadzone badania dowodzą istnienia znaczącego wpływu mowy nienawiści w Internecie na psychologiczne funkcjonowanie matek, szczególnie tych, które rodziły przez cesarskie cięcie. Sposób porodu różnicuje także poziom podatności badanych kobiet na mowę nienawiści w sieci. Matki rodzące przez cesarskie cięcie wykazują wyższy poziom podatności na negatywne komentarze niż matki rodzące naturalnie. Wskazują również na kluczową rolę prężności psychicznej i lęku, jako czynników pośredniczących w tym procesie.

Wyniki te mogą mieć istotne implikacje dla wsparcia psychologicznego matek, sugerując konieczność uwzględnienia specyficznych wyzwań, z jakimi zmagają się kobiety rodzące różnymi sposobami oraz potrzebę przeciwdziałania hejtowi w sieci.

Całość pracy zamyka Zakończenie, w którym przedstawiono podsumowanie wniosków oraz wskazano dalsze kierunki badań.

W ocenie Recenzentki na wyróżnienie zasługuje doskonałe referowanie wyników badań oraz wnikliwa analiza statystyczna zgromadzonych danych empirycznych. Doktorantka świetnie poradziła

sobie z bardzo dużą liczbą szczegółowych informacji zawartych w materiale badawczym, które zaprezentowała w syntetyczny sposób, co pozwoliło na wykrycie zasadniczych prawidłowości występujących w badanej populacji.

Implikacje praktyczne

Badania przeprowadzone przez Doktorantkę wykazują przydatność w obszarach związanych z psychologią zdrowia, ginekologią i poradnictwem rodzinnym.

Istotnym jest, że badania mogą posłużyć do pomocy w pracy terapeutycznej w dość szerokim zakresie. Mogą być przydatne do pracy z matkami w depresji poporodowej, kobietami cierpiącymi na tokofobię (paniczny lęk przed porodem) oraz z kobietami-ofiarami przemocy wskutek mowy nienawiści adresowanej do tych matek, które decydują się na cesarskie cięcie.

Ponadto badania mogą stać się podłożem do edukacji czy terapii sprawców przemocy posługujących się internetową mową nienawiści, dla pracowników medycznych oddziałów położniczo-ginekologicznych, psychiatrów i psychologów. Badania mogą mieć walor uświadamiający rodziny, młodzież, czy przyszłych rodziców odnośnie rodzajów porodu, ich skutków psychofizycznych i hejtu z tym związanego.

Badania mogą posłużyć dla administratorów witryn internetowych, jako zwrócenie im uwagi na problem, jaki niosą z sobą komentarze nienawiści wobec matek, decydujących się na cesarskie cięcie.

Ponadto przeprowadzenie różnego rodzaju kampanii edukacyjnych w placówkach szkolnych, gminnych czy miejskich, instytucjach wspierających rodziny, samotne matki czy w ośrodkach pomocy społecznej może stać się istotnym czynnikiem dostarczającym wiedzy w tym ważnym społecznie temacie, a także pełnić ochronną rolę wobec przyszłych matek, które stały się lub staną ofiarami mowy nienawiści. Wyczulanie ludzi od najmłodszych lat na cierpienie, jakie ze sobą niesie nienawiść i przemoc, a także tłumaczenie jej źródeł jest ważnym zadaniem psychologów. Bardzo istotna jest możliwość poszerzenia świadomości innych osób, dostarczenia im ważnej społecznie wiedzy, czy próba ograniczenia różnych form destrukcji w Internecie.

Wyniki badań przeprowadzonych przez Doktorantkę mogą być zastosowane w praktyce psychologicznej w następujących obszarach:

- Wsparcie psychologiczne dla kobiet po cesarskim cięciu. Wyniki badań mogą służyć jako podstawa do opracowania programów wsparcia psychologicznego dla kobiet, które przeszły cesarskie cięcie. Terapeuci i psycholodzy mogą wykorzystać te dane do lepszego zrozumienia

emocjonalnych potrzeb swoich pacjentek i oferować im wsparcie. Obejmuje to rozwijanie technik radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości oraz budowanie pozytywnego obrazu ciała po porodzie operacyjnym;

- Edukacja i świadomość publiczna. Badania te mogą również przyczynić się do podniesienia świadomości społecznej na temat cesarskiego cięcia i jego wpływu na zdrowie psychiczne kobiet. Kampanie edukacyjne mogą być skierowane zarówno do kobiet w ciąży, jak i do społeczeństwa ogółem w celu zmniejszenia stygmatyzacji oraz zwiększenia zrozumienia, że cesarskie cięcie jest często konieczną i bezpieczną metodą porodu. Wzmocnienie wiedzy na ten temat może pomóc w walce z mitami i uprzedzeniami, które mogą negatywnie wpływać na samoocenę kobiet;
- Radzenie sobie z mową nienawiści w przestrzeni internetowej. W dobie Internetu kobiety, które przeszły cesarskie cięcie, mogą być narażone na negatywne komentarze i mowę nienawiści, co może dodatkowo obniżać ich samoocenę. Badania Doktorantki pomogą zidentyfikować specyficzne formy wrogiego przekazu skierowanego do tych kobiet oraz opracować strategie interwencyjne. Psychologowie i terapeuci mogą edukować pacjentki, jak radzić sobie z takimi sytuacjami, jak budować odporność psychiczną oraz jak korzystać z narzędzi cyfrowych do ochrony przed hejtem;
- Wsparcie rodzinne. Badania wykazały istotne znaczenie wsparcia ze strony partnerów i rodziny dla kobiet po cesarskim cięciu. Psychologowie mogą pracować z parami i rodzinami, aby pomóc im lepiej zrozumieć doświadczenia kobiet i oferować im odpowiednie wsparcie emocjonalne w formie poradnictwa rodzinnego czy grup wsparcia, które umożliwiają wymianę doświadczeń i budowanie silniejszych więzi rodzinnych;
- Kontekst kulturowy i społeczny. Różnice kulturowe mogą wpływać na postrzeganie cesarskiego cięcia i samoocenę kobiet po operacji. Badania te mogą pomóc w identyfikacji specyficznych potrzeb psychologicznych matek z różnych środowisk kulturowych, umożliwiając dostosowanie programów wsparcia do ich unikalnych kontekstów społecznych, co w konsekwencji poprawi jakość życia wielu kobiet i ich rodzin.

Doktorantka wskazała istotne implikacje praktyczne uzyskanych wyników badań. Kolejność rozdziałów jest poprawna. Praca została zredagowana bardzo starannie i poprawnie. Podstawy teoretyczne, plan badań i jego realizacja nie budzą żadnych zastrzeżeń i wskazują na bardzo duże kompetencje Doktorantki. Należy podkreślić, iż w realizacji programu badań oraz redagowaniu tekstu Autorka wy-

kazała się doskonałym rozeznaniem aktualnej wiedzy oraz dojrzałości warsztatu badawczego. Analiza mowy nienawiści w Internecie jest bardzo nowatorska i w obecnych czasach potrzebna. Badania niewątpliwie były czasochłonne, wymagały pracowitości, dokładności i rzetelności. Zamierzony plan analiz został przeprowadzony konsekwentnie, z wykorzystaniem różnorodnych, zaawansowanych i adekwatnych metod analizy statystycznej, co zostało zaprezentowane w rozprawie doktorskiej.

Podsumowanie

Rozprawa doktorska Pani mgr Katarzyny Bosowskiej pt. „Rola sposobu porodu w kształtowaniu się samooceny kobiet” spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.). Dysertacja doktorska spełnia wszelkie wymagania stawiane rozprawom doktorskim, to jest stanowi oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego oraz dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej i umiejętności samodzielnego tworzenia warsztatu badawczego, dlatego mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Radzie Naukowej Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego wnioski o dopuszczenie mgr Katarzyny Bosowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Wnoszę także o wyróżnienie Rozprawy.